

ASiantuntijalausunto

Jarkko Ruohoniemi
vt. työmarkkinajohtaja
Teknologiateollisuus ry
19.11.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖRIITOJEN SOVITTELUSTA JA ERÄIDEN TYÖTAISTELUTOIMENPITEIDEN EDELLYTYKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 146/2024 vp)

Ehdotettavat muutokset vahvistaisivat lain tasolla sovittelijan jo vuosikymmeniä noudattamaan käytäntöä niin sanotun yleisen linjan huomioimisesta sovittelutoiminnassa. Käytännön vahvistaminen lain tasaolla on nykytilaan verrattuna selkeä parannus, joka ei rajoita neuvotteluosapuolten sopimusvapautta tai sovittelijan toimintaedellytyksiä.

Suomi on pieni avoin talous, joka elää viennistä. Viennin osuus BKT:sta on noin 40 %. Teknologiateollisuuden yritykset vastaavat puolesta Suomen tavaraviennistä ja merkittävästä osasta palveluvientiä. Yksityisen sektorin tuottamilla verotuloilla rahoitetaan Suomen hyvinvointia ja sen rakentamisessa merkittävää julkista sektoria. Suomen kansantalouden ja hyvinvoinnin rahoittamisen näkökulmasta viennin kustannuskilpailukyvyistä huolehtiminen on elintärkeää. Euromaana Suomi ei voi vaikuttaa kustannuskilpailukykyyn devalvoimalla valuuttaa, vaan kansainvälinen kilpailukykyämme määrittyy maamme hinta- ja palkkakehityksen kautta.

Muiden alojen vaikutus vientisektoriin

Muiden alojen palkkaratkaisut niin yksityisellä kotimarkkinasektorilla kuin julkisella sektorilla vaikuttavat suoraan myös vientiyritysten kustannuksiin. Vaikutus tulee palveluiden hinnan, verojen ja maksujen muodossa. Näiden lisäksi muiden alojen ratkaisuilla on työmarkkinoilla vahva heijastusvaikutus muiden alojen neuvotteluihin.

Tämän vuoksi on keskeistä huolehtia siitä, etteivät muiden alojen työehdoista aiheutuva kustannusten nousu ylitä viennin määrittämää yleistä linjaa. Vastuulliset neuvotteluosapuolet eri toimialoilla ymmärtävät laajalti tämän sidonnaisuuden ja toivottavasti ottavat sen huomioon omassa neuvottelutoiminnassaan.

Vientivetoisessa työmarkkinamallissa vientialat avaavat neuvottelukierroksen ja samalla määrittelevät työehtoratkaisuiden tason niin, ettei se vaaranna avoimen sektorin toimintaa kansainvälisillä markkinoilla. Neuvottelukierroksen päänavauksen kautta muodostunut palkankorotusten ja työehtojen kustannusten yleinen linja muodostaa katon myös muiden alojen kustannusvaikutukselle.

Vientivetoinen malli koordinoituilla liittokierroksilla

Vientivetoista työmarkkinamallia on toteutettu Suomessa vuodesta 2017 alkaen liittokohtaisilla työehtosopimuskiirroksilla. Viennin määrittämää päänavauksen kustannusvaikutusta on vuosikymmeniä kunnioitettu myös valtakunnansovittelijan toimesta.

Hyvin toiminut malli on perustunut työnantajapuolen koordinaatioon ja valtakunnansovittelijainstituution käytäntöön yleisen linjan noudattamisesta. Sopijaosapuolilla on säilynyt sopimusvapaus ja valtakunnansovittelijalla toimintaedellytykset työnantajaliittojen koordinaatiosta huolimatta. Alakohtaisesti on voitu kehittää työehtoja ja tehdä eri toimialoille sopivia palkkaratkaisuja yleiseksi linjaksi muodostuneen päänavauksen puitteissa.

Valtakunnansovittelijan roolin ja kestävä palkanmuodostuksen vahvistaminen

On tärkeää, että esitettävällä lakimuutoksella tuetaan kestävä palkanmuodostusta ja estetään työmarkkinoiden toimivuutta vaarantavien sovintoehdotusten antaminen riippumatta siitä, ovatko nämä valtakunnansovittelijan vai sovittelulautakunnan antamia ehdotuksia.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan: "Suomen pitkän tähtäimen kilpailukyvyn vahvistamiseksi hallitus vahvistaa vientivetoista työmarkkinamallia. Laissa työriitojen sovittelusta säädetään, että palkantarkastusten yleistä linjaa ei voida ylittää valtakunnansovittelijan toimistosta tai sovittelulautakunnan toimesta annettavalla sovintoehdotuksella."

Myös esitystä valmistelleen työ- ja elinkeinoministeriön kolmikantaisen työryhmän asettamispäätöksen mukaan sen tarkoituksena oli valmistella "työriitojen sovittelujärjestelmää koskevia muutoksia vientivetoisen työmarkkinamallin edistämiseksi".

Hallitusohjelman ja työryhmän asettamispäätöksen tarkoitus ja tavoite on vahvistaa ja edistää vientivetoista työmarkkinamallia, joka on hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen kivijalka. Kolmikantaisen valmistelun lopputuloksena syntynyt hallituksen esitys toteuttaa hallitusohjelman tavoitteen. Samalla se vahvistaa valtakunnansovittelijan roolia vähentämättä neuvotteluosapuolten sopimusvapautta. Voimaan tullessaan laki antaisi myös hyvän pohjan kehittää sopimalla suomalaista työmarkkinamallia.

Kunnioitavasti

Jarkko Ruohoniemi
vt. työmarkkinajohtaja, Teknologiateollisuus ry
toimitusjohtaja, Teknologiateollisuuden työnantajat ry